

I bogens fjerde del udvides perspektivet rumligt til at omfatte hele regionen omkring Mount Kenya, i hvilken Embu er en del, og i tid til at bevæge sig fra regionens førkoloniale historie op gennem kolonitiden til nutiden. Social differentiering og forestillinger om rigdom og fattigdom strukturerer fremstillingen. Ligesom den fremragende Kenyahistoriker, John Lonsdale, søger Haugerud at løse en del af problemet med manglende skriftlige kilder ved at tage ordsprog og faste talemåder som udtryk for den folkelige forståelse af centrale samfundsmæssige anliggender. Ordsproget „den fattige mand taler altid med tynd tunge“ er således udtryk for, at fattigdom i modsætning til rigdom ikke forbindes med værdi og respekt fra omverdenen. Haugerud har desuden udnyttet et rigt arkivmateriale, der belyser regionens udvikling set fra kolonialadministrationens synsvinkel. Fremstillingen af sociale og etniske dynamikker bærer præg af James Scotts forestillinger om „moral economy“, Londales centrale analytiske kategorier, og af Charles Amblers *Kenyan Communities in the Age of Imperialism* fra 1988. Disse inspirationer forenes overbevisende i Haugeruds egen fortolkning af samfundsudviklingen i en region, hun kender særdeles godt.

Værkets sidste del er en tæt analyse af rige og fattige i Embus landbrugsbaserede økonomi. Hun fremstiller detaljeret, hvordan de gensidige forhold mellem patroner og klienter er udtryk for modernitet på linje med magtudøvelsen fra mindre personliggjorte interesse-sammenslutninger. Og hvordan Kenyas politikere baserer den magt, der udfolder sig i storbyens politiske institutioner, på ressourcer og relationer, som hører de rurale områder til. Staten har ikke styr på opdeling og tildeling af den mest centrale ressource af alle: jord. Det politiske råderum, som barazainstitutionen er udtryk for, udnyttes af individer og grupper til at fremme egne formål, og der er grænser for statens evne til at underordne og manipulere.

Haugerud er antropolog og karakteriserer sit værk som politisk antropologi. Hun er original og udfordrende i sin sammenkædning af det detaljerede lokalstudie med analyse af nationale magtstrukturer og i sit blik for den gensidige afhængighed mellem politik og kultur, som den kommer til udtryk i barazainstitutionen. Bogen viderefører på det smukkeste den linje, som en anden inspirerende antropolog, David Parkin, har lagt i sin tyve år gamle fremstilling af sammenhænge mellem kultur

og politik i *The Cultural Definition of Political Response: Lineal Destiny Among the Luo*.

Bodil Folke Frederiksen
Internationale Udviklingsstudier
RUC

L.R. HIATT: Arguments about Aborigines. Australia and the Evolution of Social Anthropology. Cambridge: Cambridge University Press 1996. ISBN 0 521 46008 5 (hb).

I slutningen af forrige århundrede kom de førende antropologers interesse til at samle sig om de australske indfødte. (Jeg vægrer mig stadig ved at bruge den nu politisk korrekte, men på dansk monstrøse betegnelse aboriginer eller endnu værre, som det undertiden ses i pressen, aboriginaler.) Det var under evolutionismen, hvor spørgsmål om oprindelsen af centrale menneskelige institutioner som ægteskab, familie og religion var brændende. I Australien mente man at stå over for de mindst udviklede samfundformer, som måtte være nær på det primitive ursamfund, man var i gang med at rekonstruere.

Der opstod et samarbejde mellem fremstående antropologer i metropolerne og hvide australske forskere i marken. Missionæren Fison og hans medarbejder Howitt, der var fredsdommer, blev således protegeret af Morgan, mens naturforskeren Spencer og postmester Gillen arbejdede under vejledning af Frazer. Gennem disse teamworks blev opsigtsvækkende materiale indsamlet, der kunne belyse teorier om f.eks. gruppeægteskab og totemisme. Denne etnografi kom til at indgå i vigtige værker af Frazer og Durkheim (og Freud). På en række områder gjordes opdagelser, der skulle blive genstand for debat langt frem i tiden, og i nogle tilfælde, hvor det drejer sig om jordrettigheder og sammenhængen mellem religion og landskab, er det spørgsmål, der har konsekvenser for retssager om erstatninger og jordrettigheder i dagens Australien.

Hiatt er en af efterkrigstidens store australske antropologer, der nu befinder sig i emeritus-stadiet. I denne bog skildrer han udviklingen inden for en række stridsspørgsmål i forskningen om de australske indfødte. Det drejer sig blandt andet om beskaffenheden af lokalgrupper, gruppeægteskab, kvinders stilling, politisk lederskab, tilstedeværelsen af

højguder, forplantningsteorier og slægtskabsadfærd. Bogen er eksempel på de lokale faghistorier, som er ved at fremkomme i disse år. Dens kapitler begynder i hvert tilfælde med spørgsmål, der stod centralt i den internationale antropologiske debat og optog kendte forskere. Efterhånden indsnævres feltet til interne diskussioner mellem australske antropologer og drejer sig om kvaliteten og fortolkningen af specifikke empiriske data og regionale variationer. Hiatt er af den gamle empiricistiske skole og forsigtig med at drage skarpe konklusioner. Læsere, hvis interesse går i retning af almen teorihistorie, vil nok finde, at bogen fortaber sig for meget i tørre etnografiske spørgsmål. Den har først og fremmest interesse for dem, der specialiserer sig i de australske indfødtes kultur, hvor den opridser udviklingen af debatterne og giver værdifulde litteraturhenvisninger. Her har den et tilbagekuende blik. Dens fokus er hovedsagelig rekonstruktionen af australiernes „traditionelle“ sociale og kulturelle forhold og ikke nutidens kulturelle og politiske processer.

John Liep
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

EDVARD HVIDING: Guardians of Marovo Lagoon. Practice, Place and Politics in Maritime Melanesia. Center for Pacific Islands Studies. Pacific Islands Monograph Series 14. Honolulu: University of Hawai'i Press 1996. 473 sider. ISBN 0-8248-1664-1 (hb).

Dette er en meget vigtig bog. For det første udfylder den, om man kan tillade sig ordspillet, en lakune i den etnografiske litteratur om Melanesien. Den er den første monografi om „customary marine tenure“, altså sædvane-mæssig besiddelse af søområder, hos et melanesisk folk. Det lyder vældig kedeligt, men bliver i Hvidings fremstilling meget fængslende. For det andet demonstrerer bogen overbevisende, hvilken evne til antropologisk forklaring en praksisorienteret tilgang har. Den bygger her på solid norsk tradition inspireret af Fredrik Barths procesanalytiske metode, men er beriget med et historisk perspektiv og nye ideer fra kognitiv forskning.

I årtusinder har Stillehavet været et øhav, hvis beboere ikke anså havet som en hindring,

men som en vej til møder med andre søfarere. Der er da også skrevet en del om øboernes søfartsteknik og navigationskundskab. I de senere år er fremkommet enkelte studier af deres systemer til besiddelse af de nære laguneområder, hvor de skaffer en vigtig del af deres ernæring. I Melanesiens antropologi har der dog i mange år været en landværts slagside. Tyngdepunktet har været i det indre Ny Guinea, men selv forskere, som har arbejdet ved kysten eller på øerne, har i reglen savnet opmærksomhed for det, der lå uden for strandkanten. Eller værre endnu: De har været landkrabber, der savnede mod til at følge deres informanter ud på dybt vand, som Hviding mere end antyder. Det var ikke rar læsning for denne anmelder, som først lærte at svømme tilforladeligt i floden på „min egen“ stillehavsø, og som kun med hjertet i halsen har befaret oprørt hav i små fartøjer. Her kommer en nordmand fra søfartsbyen Bergen og slår sig for brystet og udpeger sine kolleger som vandskrækkere! Desværre må man lade ham, at det ikke er en ren sømandsskrøne. Nu kan vi se, hvilken fascinerende kulturel verden, der gemte sig derude for den, der turde deltage i hverdagslivet over og under vandlinjen i en melanesisk lagune.

Guardians of Marovo Lagoon handler nemlig om meget mere end ejendomsret. I bedste holistiske ånd er bogen en „total“ skildring af en livsform til søs, af sejlads og fiskeri, ikke som „ressourceudnyttelse“, men erfaringsbåret handlen i omgang med livet i havet. Den skildrer den revfyldte lagune som et „søskab“ af tegn, der formidler mellem menneskelige forhold, der er flydende og fleksible. Den fremdrager grundlæggende kulturelle modeller, som Marovos folk har brugt til at ordne sociale relationer mellem sig selv og i forhold til fremmede gæster, der kom over havet, og den viser, hvordan disse begreber er blevet genfortolket under store historiske forandringer.

Marovo er en af de største laguner i verden. Den ligger i New Georgia-øgruppen i Salomonøerne. I forrige århundrede var området berygtet for sine blodige hovedjagtstogter i store krigskanoer. Hviding har udført omhyggelig arkivforskning og viser, hvordan krigsførelsen løb grassat under kontakt med hvide handelsmænd, der forsynede øboerne med jernøkser. Han følger kolonimagtens pacifisering og den store folkeflytning, da øernes „bushfolk“ flyttede til kysten i årtierne omkring århundredskiftet, og befolkningen antog